

Pomhaj Bóh

Časopis ewangelskich Serbow

Budyšin, januar 1986
1. čisło • ISSN 0032-4132 • Lětnik 36

Wšitkim čitarjam, dopisowarjam a sobudželačercjam zohnowane nowe lěto.

Wobchowajće tež 1986 dowěru do Boha a do Božeho wjedženja.

Komu so dowěrime?

Hrono lěta: Ja sym Knjez, twój Bóh. Ty njesměš druhich bohow měč při mni. (5. Mójzasa 5,7-6)

Na čo myslimy, hdyž slyšimy abo čitamy slowo „Knjez“? Mnozy mysla při tym najprjedy na to, zo mjenujemy kóždeho muža tak, hdyž z nim abo wo nim rěčimy, na přikład: Knjez Wićaz. Z tym zo jemu „Knjez“ rěkamy, pokazamy, zo sej jeho česćimy.

Hdyž Boha Knjeza mjenujemy, potom měnimy z tym něšto druge, byrnjež tež Boha z tym česćimy, zo jeho Knjez mjenujemy.

Druzy zaso mysla na to, zo je so prjedy tym, kiž běchu we wjeskach najbohatši a z tym najwjace wliwa mějachu, „Knjez“ rěkało. Běše to připóznace jich mocy we wjesce.

Hdyž Boha Knjeza mjenujemy, potom měnimy z tym něšto druge, byrnjež tež na Božu móc myslimy, hdyž jeho Knjez mjenujemy.

Knjez w zmysle Swjateho pisma rěka: To je tón, kiž nad nami knježi, kiž ma móc a kiž ma nam něšto prajić. Wón pak swoju móc njewužiwa k potłóčowanju slabšeho, ale jeho kaznje chce dža nam pomhać. Můžeme tež prajić: Dokelž so wo nas stara a na naše dobro myslí, tohodla wón nam kaza. Štož Knjez kaza, to je za nas dobre.

Tajkeho Knjeza trjeba drje kóždy z nas: Knjeza, kiž so za nas stara, kiž na naše najlěpše myslí – a to tež w nowym lěće. Za kóždeho přińdže w žiwjenju wokomik spóznaca, zo so sam za sebje starać njemóže. Njeh je to w chorosći abo w slabosći, při někajkim njezbožu abo připóznacu: Tu sy bjezmócnny. Trjebamy někoho, kiž so wo nas stara, to rěka, komuž so dowěrime. Što pak je tutón Knjez za nas?

Naše hrono praji: Bóh chce tutón Knjez za nas być. Ale što je to: Bóh?

Jónu mi džěćo na tute prašenje wot-

mołwi: Bohu so wulka móc přicpěwa, ale wón so nikomu njepokaza a wot Božej mocy tež ničo pytnyć njeje. Tuž sebi myslu: Bóh docyła njeje.

Wězo njeby to nchtón z nas prajił. Ale nječerpimy druhdy pod tym, zo wo Božej přitomnosći a Božej mocy mało spóznajemy? Njeje Bóh za wšelakich – druhdy tež za nas – něchtón, kiž je daleko přeč a kiž za moje wšědne žiwjenje wuznama nima?

W Swjatym pismje čitamy, što Bóh woprawdže je. Wón je wšitko stworił, njebjesa, zemju a štož na nej je a tež mje. Bóh zdzerži wšitko, tež mje a moje žiwjenje. Luther to we wukładowanju wěrywuznaca tak praji: „Ja wěrju, zo je Bóh mje stworił ze wšěmi stworjenjemi; – mi čěło a dušu, woči, wušl a wšitke stawy, rozum a wšitke mysle dał a hišće zdzerži.“ Jeli pak tomu tak je, potom ma Bóh wuznam za mnje a moje žiwjenje.

A tajkeho Boha trjebamy, wo kotrymž wěmy: Wón njeje daleko wote mnje, ale ma z mojim žiwjenjom činić. Tutoho Boha tež mamy. Je to tón, kiž sam wo sebi praji: „Ja sym Knjez, twój Bóh.“ Wón je nam derje zmysleny a nas lubuje, tež, haj runje potom, hdyž něšto kaza. Wón chce tež 1986 naš Knjez a Bóh być. Dowěrime so jemu – tež w tutym lěće.

Tak daleko drje naše hrono zrozumimy a jemu přihłosujemy. Ale hrono njerěka jenož: „Ja sym Knjez, twój Bóh“, ale wone pokročuje: „Ty njesměš druhich bohow měč při mni.“ Někotryžkuli so praša: Druhich bohow njesmēm měč? Ale tych tola docyła nimam! Što drje džensa hišće do drjewjanych abo kamjentnych postavow jako do Boha wěri a so k nim modli? Kóždy drje wě, zo su to zhotowjene postawy a ničo druge! To, štož druhu džěl hrona praji, za mnje njeplaći.

Ale nimamy njewidzomnych bohow?

Měnju z tym wšitko, štož za nas na městnje Boha steji. Za jednoho su to pjenjezy abo je to bohatstwo, za druhého je to jeho česć a nahladnosć abo móc, kotruž nad druhim ma, a za třěćeho je to někajki lubowany čłowjek, njeh je to mandželska abo džěćo abo něchtó druhi. Wšitko móže za nas na městnje stać, kotrež jenož Bohu slyša. Spytaj sebi jónu woprawdže sprawnje wotmołwić na prašenje: Što mam we swojim žiwjenju woprawdže za najwazniše? Komu so nade wšěm dowěrju? Wot koho wočakuju tež w nowym lěće pomoc? A jeli tu ze sprawnaj wutrobu prajić njemóžeš: „To je za mnje Bóh, mój Knjez“ (a što by to wo sebi woprawdže prajić móhl?), potom plaći namołwa hrona tež za nas: „Ty njesměš druhich bohow měč při mni.“ Kak lochko stajimy něšto nad Boha; kak skoko dowěrime so někajkej drugej mocy; kak spěšnje lubujemy materialne kubla wjace hač Boha. Z tym našeho Knjeza wopuščimy.

Chcemy so tež w nowym lěće Knjezej našemu Bohu přewšo dowěrić a jeho přewšo lubować. Wón chce naš Knjez być, tež w tutym lěće. Tež za 1986 plaći:

Štož mój Bóh chce, to dobre je, tuž stań so jeho wola;
wón rady wšitkim spomóže,
kiž do joh rady zwola.
Bóh pomha sam we nuzy nam,
a swět wón šwika snadnje.
Štož wěru ma tu do Boha,
wón toho zdzerži hnadnje.
Bóh je mój tróšt a nadžija,
mój žiwjenje a žadosć;
štož mój Bóh chce, so spodoba
a je mi luba radosć.
Wón wuči mje, a ličene
su wšitke moje wšosy;
wón strážuje a kedžbuje,
mje w swojej ruce nosy.

(702, 1–2)

S. Albert

Rozprawa wo nazymskim zeńdženju krajneje synody Sakskeje

Na kóždym nazymskim zeńdženju rozprawja krajny cyrkwinski zarjad wo cyrkwiskim džěle w Sakskej. Rozprawa wobsahuje zwjeselace a mjenje rjane. K zwjeselacym wěcam slyša, zo móžeše naša cyrkej swoju službu prawidlownje a na zwučene wašnje dale wjesć. Wosebite městno zaběraja w rozprawje twarske naležnosće. Wjele móžeše so dotwarić, ale hišće wjace čaka na porjedjenje, přetož su nimale wšě twarjenja, kotrež slyšeja našim wosadam, starše hač 100 lět a dyrba so dospołnje wobnowić. Twarjenje je z čězemi zwjazane, ale mnozy pomhaja na přetwarjenje.

Za přidatne kublanje diakonow je so w Lipsčanskim teologiskim seminarje možnost stworiła.

Krajny biskop dr. Jan Hempel rozložo swoje „mysle wo cyrkwi přichoda“. Wón rjekny, zo ma cyrkej džens a w přichodže ludžom pomoc być, zo bychu žiwjenje lěpje zmištrowali. Institucija cyrkej škita ze swojim porjadom duchowne žiwjenje před spěšnym rozpadom. Tuta institucija cyrkej pak tež wšitkim prawje nječini; wjele, štož cyrkwinske wjednistwo a synoda schwalitej, njenadeńdže přeco a wšudže přihłosowanje.

Synoda wobkrući zličbowanja krajneje cyrkwe za lěto 1984. Z lutowanjom wudawkow a wyšimi dochodami cyrkwinskih dawkow móžeše so nahladny nadbytk zwěsćić. Tutón přida so někak z 20 % diakoniji, přewažny džěl pak přepokaza so za polěpšenje mzdow a zaslužbow wšitkich cyrkwinskih sobudželačercjow na rezervowanske konto.

Naše terminy 1986

24. 2. kublanski džěń w Budyšinje na Hornčerskej

22. 6. cyrkwinski džěń w Husce
Prošu zapisajće sej naše terminy do protyki!

Wosadny džěń změjemy lětsa tež.

Džěń a městno njejestej hišće postajenje.

Za léto 1986 wobzamkny synoda přechodne rozrisanje za powyšjenje mzdow. Cyrkwinski zakoň z l. 1972, kotryž wobmjezuje džělawosć superintendenta a porjadnych sobustawow w krajnym cirkwiskim zarjědže na 12 lět, zběhny so z přihłosowanjom synody. Po 10lětnej džělawosći ma krajny biskop z dostojnikom so rozmołwjeć a jemu po trěbnosći radzić, zastojnstwa so wzdać.

Hospodarski plan za 1986 wobzamkny so z 23,4 mio hr dochodami a 23,7 mio hr wudawkami.

Synoda wuzwoli 12 synodalnych a k tomu za kóždého dweju zastupnikow do Zwjazka ewangelskich cirkwjow NDR.

W słowje na wošady zložil so synoda na temu měroweje dekadje 1985: „Zažad měra je sprawnosć.“

Slědowace próstwy so wosadam doporuča:

za wotbrónjenske jednanja w Genfje za zetkanje Gorbačov—Reagan
za wotwobaranje raketoweje wójny w swětnišću

za skónčenje napřemobronjenja

za skónčenje tradanja hlodu na swěće.

Kurt Latka

Zrudoba a nadzija

– Mysle po puću –

Njedawno jědzech ze swojej brigadu do směra Běla Woda. Před dwěmaj lětomaj pobych posledni króč tam. Wěm, zo so wobličo našeje stareje hole džěń a bóle přeměnuje, dokelž wuhlo pytamy a wuhlo trjebamy. Hač krajinu docyła hišće zeznaju? – Za Manjowom bě hižo na wulkich płoninach lěs spuščeny. Wšudže klumpachu dnowu wodu. Nalěwo na Wujězd a Bjerwald njedopominaše ničo wjace na něhdyši lěs. Tu budžeja za léto abo dwě wulke bagry džělać. – Naprawo na Klětno zaračaču hoberske wodowody wulke płoniny. Tež tam budžeja bórže bagrować. Blisko křižowanišću Klětno – Delni Wujězd běch hišće před lětami nana z kołčemi přewodzał. W awguscě kčěješe tam daleko a šěroko wrjós. Pěočki zadaniču nam prócu „wjele mjedom. A što džensa?

Po někotrych kilometrach docpěchmy Hamor. Štyri wysoke wuhnje wurstowkowachu šěry kur a k tomu hišće wulke chłódženske wěže swoju paru. Bě, jako by mla na wokolinje ležala.

W Bětej Wodze strowjachu nas wysoke domy noweho města, hdžež wěsće tež bydla džělaćerjo milinarne a škleńčerjo w rjanych modernych bydlenjach.

W Mužakowskim parku wobdawa nas měr a rjana přiroda. Hoberske čerwjene buki su 150 lět přetráli – tola něhdyši hród je wupaleny, je rozpadanka. Z woknow rostu brězy a wjerby!

Jědzemy dale do směra Choćebuz. Dalka runina z polemi a lěsami wotwjezdže mysle wo dotal widžaného. Wsy při dróze z nowymi a přetwarjenymi domskimi swědča wo derjeměću wobydlerjow. K tomu přinošuje nic naposledk industrija, kotraž naš wobswět přetwori (hlej horjeka) a wjele zwučnosćow změni. – Choćebuz wita nas nimale kaž wulkomésto. Tež wón je swój napohlad w zařdženych lětdžesatkach změnił. Wuhlowa industrija a tekstilne fabriki su wjele džělaćerjow pričahnyli. Nowe měščanske džěle a nowé domy w centrumje su wójnske rany wotstrojili.

Nimale hižo wosrjedz města so džensa wupřestrěwa Rogenški (Brantizer) park, kotryž je runje Mužakowskemu parkej wjerch Pückler załožil. Kajka oaza cí-

šiny srjedz hektiskeho města! Zelene płuca! Wysoke štomy, chlódki, łuki a haty! Wšitko stworjene woł ludži, kotřiž přirodu lubowachu a tu džělaču – dołho před nami. A njebychu-li so džensa žani zahorić zahrodnicy namakali a njeby-li tež podpěra stata wobstała, by park był kaž Mužakowski hród – rozpadanka.

Na wróćojězbje waleše so nam w Grodku běla kurjawa napřečo, wjele awtow jědžeše ze swěcu, hačrunjež hišće slóncow swěćeše. Bě to kur z industrijoweje zawoda? Njewěm. Ale wjesoły tola sym, zo bydlu w Přiwěcicach, hdžyž tež pola nas přečo za fijačkami njewonja.

Mjez Grodkom a Wojerecami widzachmy zdaleka bagry a za nimi wysoke pěskowe nasypy a blisko dróhi hluboku džěru z wodu. Podarmo pak pytamchy stary znaty wobraz: holu. – Njedaloko tuteje wuhloweje jamy bě polo, kotrež hnojachu a kotrež powoždženska připrawa z wodu zastarowaše. Tež kerčinu widzachmy hižo tam, hdžež bě jónu wuhlowa jama. Z prócu narosće za někotre lětdžesatki lěs abo budžeja so łuki zelenić. Haj, to je naša nadzija: z pusćiny dobyć zaso rjanu přirodu. Njedawno čitach, zo su w tajkej rekultiwěrowanej krajinje hižo 15 družinow ptačkow doma. Štó pak móže prajić, kelko lětdžesatkow hišće zaňdže, přjedy hač čłowjek namaka tu nowu swoju domiznu.

Tak skónči so naša jězba. W myslach pak pytam dale za wotmołwu – a namakam nowe prašenja. Po Božej woli je nam nadawk daty, zemju za žiwjenje wužiwać. Starajmy so wo to, zo wšo so stanje z prawej mudrosću a z poľnej zamolwitosću.

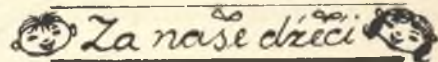
Kurt Latka

Přispomnjenčko

Přečo, hdžyž so nowe léto bliži, slyšu woł někotrych, što su sej za tute léto předewzali. Jedyn slubi, zo nochce w nowym léce wjac kurić, drui chce so lěpje wo swoju swojbu starać, a třeci je sej zaso něšto druge předewzał. Hač pak to tež dokonja? Zawěsće so někotrym tak pónđže kaž wonemu mužej, kotrehož při wjacednjowskim posedženju zetkach a kiž tehdom wšitkim powědaše, zo wjace njekuri, a potom tola jednu cigaru po drugej kurješe. Móžemy drje ze Swjatym pismom prajić: Duch je hotowy, ale čělo je słabe (Mat. 26,41). To rěka: Bjez Božeje pomocy je to njemóžne.

Što pak sy Ty, luby čitarjo, sej za nowe léto předewzał? Wězo to njewěm, ale nadzjam so, zo słuša k tomu tež sobudžeło za ewangelske serbstwo. Móže so to stać z wobdzělenjom na našich kemšach a zarjadowanjach; z pokiwanymi a radu a wězo nic naposledk tež ze skutkami, kaž to bohudzakowano hižo wjele z Was w zašłosć činjach. Za to přižad: Wšitcy, kiž za „Pomhaj Bóh“ džělaja (redakciski kruh, pisarjo, ekspedicia a druzy), činja to darmo. A tola trjebamy za „Pomhaj Bóh“ pjenjezy (na přižad za papjeru, čisć, zhotowjenje wobrazow za čisć a druge wěcy). Tohodla žadamy sej woł čitarjow za léto 2,70 hr a jelizo „Pomhaj Bóh“ z póstom sčelemy 3,30 hr. Dokelž z tymi pjenjazy hišće njewuđdzemy, smy tež na dobrowólne dary pokazani. Kóždemu, kiž je w poslednim léce naš „Pomhaj Bóh“ podpěrował, za to wutrobny džak a zaplać Bóh. Nadzjamy so tež w tutym léce Wašeje pomocy za naš časopis.

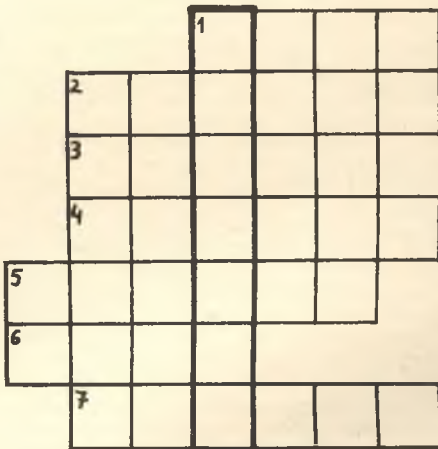
S. Albert

Štó to wě?

Džensa mamy zaso hódančko za was, za dołhe zymske wječory. Pytamy serbske mjena za wěcy w cirkwi a dokoławokoło njeje:

1. Kreuz
2. Kerzen
3. Empore
4. Blumen
5. Kanzel
6. Turm
7. Kirche

Jeli sće wšo prawje zapisali, móžeće w zaramikowanych kašćikach dele čitać mjeno muža, kotryž ma nimo fararja wazne džělo w cirkwi.

Wuhódane mjeno napisajće na kartku a pošćelće ju na G. Mahling, 8601 Gröditz.

Mjez prawymi dopisami wulosujemy dobyćerja, kotremuž pošćelemy dar.

Mudrosć starych Serbow

Kón ma nohi – kozoł ma rohi

Kóžde skočo ma móžnotu so wobarać a ju tež wužiwa. Kón móže tebe strańnje kopnyć a kozoł ze swojimi rohami čězko zranić. Tuž bjez so na kedžbu!

Jako hólčec běžach na zahrodže wjelele za žrěbcom. Nadobo wón zady won funkny a mje do brjucha trjechi, zo chětro dołho stysknje za dychom hrabach. Woł toho časa so koni boju. Za burskeho hólca zawěrnje žana chwalba. Nětk wšak ja w swojim duchownskim powoľanju njetrjebach z konjemi džělać. Bych-li bur był, bych tež hišće nawuknył z konjemi wobchadžeć.

Tež čłowjek móže so wobarać. Tuž budž kedžbliwy. Snano će wón zrani we wokomiku a na wašnje, kaž to njeby wočakował. My móžemy wuknyć, ze swojim blišim rozumnje wobchadžeć.

Ja nochcu być ani kopacy kón ani bodžacy kozoł. Božo, pomhaj mi, zo bych był rozumny, dobročiwy, sčerpny čłowjek, zo bych ze swojimi blišimi žiwje byl w dobrym pokoju bjez kopanja a bodženja.

Gerhard Wirth

**Swoje puće dajće nam
nětko chodźić w jeho mjenje;
hdžyž je wón naš wodžer sam,
wšo so wěsće radzi rjenje.
Zohnowanje bohate
z hnady nam so dóstanje.**

Jan Paler – pječasydomdžesatnik

Tež naš luby bratr Paler, nětko farar na wotpočinku w Biskopicach, słuša k tym jubilarom, kiž smědža lětsa swoje pječasydomdžesaćiny swječić. Wón so narodži 21. januara 1911 w Troch Zonach jako syn ratarja Jana Palerja a jeho mandželskeje Marije rodź. Izeltec z Drěwcow. Wón wopyta wot 1917 do 1925 ludowu šulu we Łazu a wot 1925–1931 wyšu šulu w Budyšinje. Wot fararja Jurja Malinka bu 1925 we Łazu konfirmowany. Wón dósta wot njeho hrono: „W Chrystusu su schowane wšitke pokłady mudrosće a póżnaća“, (Kol. 2,3). Wobchad w Malinkec farskim domje pohnu jeho, teologiju studować. To so sta wot 1931 do 1933 w Lipsku a wot 1933 do 1935 we Wrocławju. Tehdom w studentskich lětach so zeznachmój. Dopominam so na rjane hodžinki na hospodliwej Nosacičanskej farje. Tehdom bě tež jeho njewjesta pódla, Marta rodź. Wukašec ze Zlyčina. To běchu hišće rjane, wjesole, njewobčežowane časy. Potom so započa chutniše žiwjenje. 1.5.1937 nastupi swoje přehně wikarske městno w Hodžiju. Tehdom so hižo tam wjace serbsce njeprédowaše. Wšak hrožeše kwakla fašizma. A 1.8.1937 bu mlody wikar hižo přesadženy do Wulkeje Hartawy za Biskopicami, potajkim do cyle něm-skeje wosady. A 1.10.1937 jemu gestapo

Měrcin Zoba – pječawosomdžesatnik

Měrcin Zoba, učer na wotp. w Bukecach, narodži so 24.1.1901 w Čornjowje jako syn kublerja Jana Awgusta Zoby a jeho mandželskeje rodź. Wičazec. Ludowu šulu wopytaše 7 lět we Wujězdze pola Lubija a potom hač do lěta 1922 Krajnostawski seminar w Budyšinje. Jako učer bě 2½ léce w Stroži pola Hućiny a 2½ léce w Hrodzišću. Tehdom běše hišće čas, w kotrymž chodžeše wjace hač 70 džeći do jedneje rjadownje. Ale wón to derje zmištrowa. W léce 1927 bu wón jako stajny učer woleny do Bukec, hdžež sej na dróze, kiž k Čornobohu wjedže, swoju chěžku natwari. 9.7.1936 zwěrowa jeho farar Handrik w Poršicach z Gertrudu rodź. Šćěpanec z Konjec. Z mandželstwa pochadžatej dvě džeści, džowka a syn.

Pod kwaklu fašizma chcychu jeho w času potlōčjenja serbstwa jako serbske-

zakaza, w Sakskej zjawnje skutkować a rěčec. A němsko-křesćanski prezident krajnocyrkwinskeho zarjada w Drježdžanach, Klotsche, kiž běše sam sebi swoje wysoke zastojnstwo z rewolwěrom w ruce dobył, jeho direktnje ze služby sakskeje cyrkwy pušći. Wón so zaso wróći do tehdom šleskeje cyrkwy, hdžež přewza wšelake nadawki a džěta wuznawarskeje cyrkwy. 2.6.1938 bu ze swojej Martu we Łazu zwěrowany. Dvě džěści buštej jimaj wobradženej, syn a džowka.

1.12.1938 dósta wikarske městno we Wrocławju, kotrež zastara hač do započatka wójny. 1.8.1939 bu wojak a wróći so z wójnskeje jatby 1.5.1950. Derje dopominam so na telefonat z nim. Běše to krótko do kónca wójny. Wón přebywaše w Christophhammer, w českich Rudnych horach, a ja jako přesadženy farar w susodnym Jōhstadtu. Mój sebi wučinjachmój wopyt pola nas přichodnu njedzělu. K tomu pak bohužel nihdy njeprjindže. Wón dyrbyeše dale a přindže do wójnskeje jatby. Tam jeho strowota chětro čerpješe. Hakle 18. junija 1950 steješe zaso na klětce swojeje domizny jako swjedženski předar 4. serbskeho cyrkwinskeho dnja we Łazu. Hluboko w mojim pomjátku wosta, kak nam tehdom praješe, zo je nětko zaso „čorny kitl hōrnika wuměnil z čornym talarom ewangelskeho duchowneho“.

Rady bychmy widželi, zo by tehdom přišōl jako serbski farar do Slepoh. Ale k tomu žanoho puća njebě. Za to džěše 1.9.1950 do Huski. Tež to běše nam Boži dar. Tam – w Husce – běše hač do lěta 1927 skutkował Jan Jurij Handrik. Nam so zdaše, zo bě wón posledni serbski farar tam. Jeho naslědnik běše farar Niedner, kiž chcyše serbski nawuknyć, ale to so jemu cyle njeporadži. Potom bě fara z němским duchownym wobsadžena. Kajke wjesele, jako naš Jan Paler tam přindže a serbske wosadne žiwjenje zaso haješe. Přez to je so stało, zo so nětko hišće w Husce porjadnje serbsce předuje. Strowosće dla dyrbyeše 31.7.1971 na wuměnk hić a njemōže wjace tak mjez Serbami skutkować, kaž by rady chcył. Ale w małym kruhu serbskeho konwenta nam hišće swěru pomha. Wón je nam luby bratr. Mój běchmój dobraj susodaj za mój Hodžijski čas. Wón bě mi přeco přikladny w swojej swěrnosći a swědomosći. Tež na cyrkwinskih a kublanskich dnjach je wón rady sobu džětał. Za to słuša jemu džak! My přejemy jemu k jeho narodninam a za dalši přichod Bože žohnowanje a strowotu. Gerat Lazar

ho wučerja pušći. Ale Bukečenjo tehdom přečiwo tomu w Lubiju pola šulskeho rady protestowachu, a to z wuspěchom.

Wot 1946 do 1949 skutkowaše we Warnoćicach, hdžež běchu čěscy přečeljo serbski gymnazij založili, a k tomu serbskich wučerjow trjebachu. Wjele serbskich šulerjow je tehdom rozwučował. 1950 bě wón přeriti sekretar nowozaloženeje serbskeje superintendenty w Bukecach. Wot 1951 do 1963 je wón zaso jako serbski učer na tudomnej šuli skutkował. Jako rentnar je so wosebje serbstwu a cyrkwinskemu žiwjenju přiwobroćil. Prawidłownje wopytuje serbske cyrkwinske a kublanske dny. Dokelž so w Bukečanskim cyrkwinskim chōrje tež serbski spěwa, je wón jemu přistupil a wón džensa hišće dawa swojemu „basej“ zaklinčec. Wón je tež lěta dolho Pomhaj Bōh we wsy roznošował

Pawoł Albert - narodžil so 31. 1. 1911 w Cyžecach

Z wulkej džakownosću spominamy na lubeho jubilara, kotryž mōže w čelnej a duchownej čilosci we Weinheimje swoje pječasydomdžesaćiny swječić. Jako wikar a farar je wot 1938 hač do lěta 1963 w Malešecach skutkował. W swojej rōdnej Budysko-Michałskej wosadze bě za fararja hač do kónca swojich službných lět 1979. Tak je wón swěru čas swojeho žiwjenja mjez Serbami Bože slovo serbsce přédował.

Hižom jako gymnazijast je Pawoł Albert wjele na kemšach sobu skutkował. Wón bě jedyn z inkwilinow. Tuton chōr gymnazijastow bu 1574 založeny. Hdž so jeho 400lětny jubilej swječeše, bě Michałski farar Albert jeho swjedženski předar. Wón rady rěči wo tamnych časach, hdž je kōždu njedzělu 3 abo 4 krōc na Božich službach spěwał. Dvě léce bě prefekt, wjednik, tutoho wuznamneho chōra, kotryž je pozdžišo přešōl do cyrkwinskeho chōra Pětrowskeje wosady w Budyšinje.

Pawoł Albert, syn serbskeju burskeju staršeju, je so zahe wuznał k serbstwu jako sobustaw serbskeho gymnazialneho towarstwa Societas a jako schadžowan- kar, hdž nam k rejam na klawěrje hraješe z druhimi hudźbnikami hromadze. Ze swojim rjanym spěwanjom je nam wjacekrōc na našich serbskich cyrkwinskih dnjach služil.

Farar na wuslužbje Pawoł Albert bydli nětko w bliskosći džowki a syna we Weinheimje. Wutrobnje džakujemy so jemu za jeho swěrne duchownske džěto a lube bratrowstwo. Bōh luby Knjez chcył jemu hišće dale dać čilosc a strowosć a měrný a spokojny wječor žiwjenja. G. W.

a džensa hišće za wupōslanje tutoho časopisa mēsačnje 180 adresow pisa. Ze swojimi wnučkami jenož serbsce rěči a woni z nim. Jeho syn Arnd je tu z cyrkwinskim předstejerjom a so swěru zasadžuje za serbstwo we wšelakich kruhach a we wosadze. Jubilar je hišće poměrnje čily a strowy, tak kaž to jeho wysokej starobje wotpowěduje. Bōh Knjez budž dale z nim ze swojej milosću. Gerat Lazar

Spominanje na wědomnych a zaslužbnych Serbow Bukečanskeje wosady

Buch namołwjeny, něšto wo swojim nanu pisac. Wón rekaše Jan **Awgust Zoba** (nic Jan, ale Gusta wołany), rodzeny 29.10.1869 w Kołwazu. Wopytał je Budyski gymnazij a ženil je so do Čornjowa na Wičazec-Wroblec kubło. Hdyž jeho z mojej maćerju Madlenu Wičazec knjez farar Kubica wěrowaše, po słowje wuzběhny: „Wěruju najmundrišje mlodeju čłowjekow z mojeje wosady.“

Nan chodžeše na wšě schadzowanki serbskich studentow a na zhromadźizny Maćicy. Tak so wón z Jakobom Bartom Čišińskim zezna a sprěceli. Na njedzělach so druhdy w Budyšinje w Lišćej jamje zetkawašaj.

Mój nan, młody bur, bu jako zapóslanc do sakskeho sejma woleny. Tam je za serbske burske zajimy mužnje wustupował jako wuběrný řečnik. — Hdyž pak wo swojim nanu rozprawjam, njemóžu zabyć na tamnych zaslužbnych Serbow Bukečanskeje wosady. Z Handrijom Krónu (1855–1937), kiž běše duša Serbskeho burskeho towarstwa, a z někotrymi druhimi Serbami staj měłoj audienciu pola krala w Drježdźanach, zo byštaj jemu próstwy, serbske šulstwo nastupajo, wuprajiloj. Tehdom drje wobstejachu snadnuške prawa za serbsku wučbu, a spjelnjachu so jenož z dobrej wolu wučerjow a wosebje šulskich radzićelow. W Lubiju a pozdžišo w Budyšinje skutkowaše mjez Serbami zlé wuwołany Bach.

Z Małeho Dažina přińdžechu šulscy zastupjerjo mojemu nanej skorzić, zo jich šula po Bachowym rozkazu wjace jako serbska placić njesmě. To same sta so ze šulu we Wujědže (Breitendorf), do kotrejež my z Čornjowa chodžachmy. Mój nan so wězo w Drježdźanach horšeše. Ale Bach prawo wobchowa. Bach je mojeho nana ranjace rozprawy podawał. — My šulske džěci njemědzachmy wjace kaž dotal wučerja serbsce strowić: „Pomhaj Bóh, knjez wučerjo!“

Ze Žornosyk přińdžestaj žiwnosćer Šolta a z Radworja młody wučer Michał Nawka k nanej, zo by jimaj dopomhał, zo njebyštaj k wojakam trjebało, a Zoba je to wujednal.

W Radworju chcychu někajki serbski swjedžen swječić, ale wyšnosć w Budyšinje jim překowaše. Zoba dyrbješe pomhać. Wón w Budyšinje zakroči, a wšo bu dowolene.

Kak znaty a waženy mój nan we wšěch kóncach Lužicy běše, nazhonich, hdyž jako młody wučer do wšěkich wosadow přińdžech, to rekaše: „Ach, da sće wy tola syn toho zapóslanca.“ — W Malešecach zeznach so w korčmje ze Sykoric džědom. Wón hnydom čerwjene wino skaza. — Jutry 1922 započach z wučerskej službu w Stroži pola Hućiny. Předstajich so Dučmanec maćeri w korčmje, hdžež dyrbjach bydlić, němsce. Wona moje mjeno wuslyšawsa wuprasny serbsce: „Da sće wy tola Wroblec Lencyny hólc.“ Te přimjeno bě sej mój džěd z Kubšic sobu přinjesl.

Bydlu skoro 60 lět w Bukecach, chodžu kóždy tyždeň po našich pohrjebnišćach a wěm, hdže woni wšitcy wotpočuja, kiž su swěru za našich wótcow „rěč a wěru“ wustupowali a so tež bédžili. Wěm hišće, hdže běše row kuble-rija Kerka z Rodec (Handrij Kerk-Strauch 1822–1894), kiž běše před Zobu sejmiski zapóslanc. Znaju tež, hdže su

hrjebali Handrija Krónu, abo row Pallerjec džěda (Jan Paler 1871–1936), nje-powalneho Serba, kiž je z mojim nanom Čišińskeho do Bukec přeprósyl. Za to staj dosć přišłodzenjow ze strony horliwych ewangelskich „wótcow“ na so wzałoj. Tak to tehdom bohužel hišće běše. — Nihdy njechamy zabyć na Lubjenskec mužow, horliwych Serbow, kiž wosebje w času mjez wobemaj swětowymaj wójnomaj serbstwo w Bukečanskej wokolinje nawjedowachu w „Serbskim burskim towarstwie“, w „Radosci“ a wosebje w „Sokole“. Za to buchu wot nacijow přescěhání: Jan Lubjensky (1868–1944), Pawoł Lubjensky (1900–1970), Arnošt Lubjensky (1897–1976). Awgust Zoba młody zemrě (7.1.1911). Přezahe za swójbu ze sydrom džěćimi a za přecelow w cyłej Hornjej Lužicy. Samo z dalokeje hole běchu na přewođenje přišli. Za čelowy wozom jědžeše 21 burskich zapřahow (korejtow).

Row mojeju staršeju je hišće derje hlady. Spody mjenow čitamy: „Mój Jezus je krej přelał za mnje.“

Jan Andricki čestny bam-žowski prelat, kanonik †

Wulka wosada bě so sobotu, 2. 11. 1985, w Budyskej Tachantskej cyrkwi zešla, zo by swjatočny rekwiem za serbskeho katolskeho duchowneho swječića. Božu službu celebrowaše Drježdžansko-Mišnjanski biskop Gerhard Schaffran. Wón wuzběhowaše w swojim čelnym předowanju čerpjenje wysokeho katolskeho dostojnika za serbstwo a cyrkej.

Jan Andricki narodži so 29. junija 1907 w Radworju jako syn wučerja a kantora. Bě šuler Budyskeho gymnazija, studowaše w Erfurce a bu 24. 7. 1932 za měšnika wuswjećeny, bě za kapłana w Ralbicach, w Budyšinje, w Lipsku a přińdže 1952 do Budyšina za fararja. Mnohe lěta bě ordinariatny rada a referent za serbske naležnosće w biskopskim ordinariacie a naposledk domjacy duchowny we Worklečanskej chorowni.

My ewangelscy Serbja žarujemy hromadže z katolskimi wo tutoho nadobneho Serba. Njech wotpočuje w měrje!

Gerhard Wirth

Dožiwjenja po puću

3. Na městno konferency

Přichodny džěd so nam hłowne město Norwěskeje, Oslo, pokaza. W małych skupinach podachmy so z awtami na puć po tutym měsće, kiž ma někak poł miliona wobydlerjow. Naša skupina wobhlada sej hród a kralowski park; widžachmy narodne džiwadło, w kotrymž běše před dwěmaj lětomaj woheń wudyrił, jědžechmy po sławnej dróze Korla-Jana, wobhladachmy sej wot awta tež twarjenje uniwersity a radnicu a přińdžechmy do přistawa, hdžež běše lódž jako hošćenc zakótwjena. Oslo drje njeleži bjezposrednje při morju, ale 120 km dołhi fjord wjazaj hłowne město Oslo z morjom. Po tym wobhladachmy sej, bohužel jenož z awta, wuznamny park a skrótka pozastachmy při Holmenkollenje. Tute skakanišćo (Sprung-schanze) dowoli sportowcam někak 110 m daloko skočić. We wokolinje tutoho sportnišća widžachmy drjewjanu cyrkwičku a hotel po starym norwěgskim wašnjom natwarjeny. Mje při tym překwapi, zo měješe hotel na swislach zmija. Ale naš šofer mi praješe, zo po starej pohanskej wěrje zmij zlym ducham wobara, so twarjenju bližić. Pozdžišo pak sym tajkeho zmija samo na

starej cyrkwičke wohladał. Hač měješe zmij tež tam nadawk, zlym ducham wobarać? Skoro so mi to wěrić nechce, dokelž je so zawěsće tež w tutej cyrkwi předowało: Chrystus je dobycer nad wšitkimi mocami zleho.

(Pokročowanje slěduje)

POWĚŚĆE

Hrodzišćo

Nalěto a nazymu 1985 je so na 12 sobotach na wobnowjenju kěrchowoweje murje džěłało, 90 muži z wosady so na tutym twarje wobdžěli, a 8 žonow starše so wo zastaranje džělaćerjow.

Na 400 m dołha a zdžěla jara wobškodžena murja měješe so zwuporjedić a wobmjetać. Hłowny džěl džělow je so móhl lětsa dokónčić, ze zbytnymi džětamami ma so klětu pokročować. Trěbne pjenjezy za tutón wulki twarski objekt je wosada sama zwjedła. T. M.

Hodźij

Dnja 3. nowembra 1985 woswjećestaj w Koblicach Jurij Kral a Hana rodž. Šoćić zloty kwas. Džeň do toho požohnowašaj so mandželskej doma, dokelž je knjeni Kralowa chipra. Přišwěm woswjećestaj swjedžen a Bože wotkazanje z cyłej swójbu a z přecelstwom. Kralec mandželskej słušataj k najswěrnijšim serbskim wosadnym, njewopytu-jetaj jenož serbske kemše, ale wobdžělataj so tež na serbskich wosadnych a cyrkwiniskich dnjach. Swěru čitajaj naš časopis a so rady serbsce rozmołwjetaj. Wobaj pochadžataj ze starych serbskich ratarskich swójbow, kotřež sydla hižo lěstotki w Hodziškej wosadze.

Jurij Kral skutkowaše wjele lět we wosadnym cyrkwiniskim předstejicerstwje a zastupowaše tam wosebje serbske naležnosće. Jubilarowemu nanej postajichu po jeho smjerći w l. 1934 za jeho zaslužby pomnik na Kobličanskim hrodzišću.

Přejemy wobemaj mandželskimaj tež w mjenje redakcije Pomhaj Bóh hišće rjane a měrniwe zhromadne dny a lěta pod Božim škitom a žohnowanjom. P.

SERBSKE BOŽE SŁUŽBY

Januar 1986

1. — **Nowe lěto**
Budestecy: 14.00 hodž. kemše (Albert)
5. 1. — **Njedźela po nowym lěće**
Budyska-Michalska: 9.00 hodž. kemše (Albert)
6. 1. — **Trj krale**
Bukecy: 9.00 hodž. kemše (G. Lazar)
Njeswaćidło: 10.00 hodž. (Albert)
12. 1. — **1. njedźela po Trjoch kralach**
Huška: 10.00 hodž. kemše (Wirth)
19. 1. — **poslednja njedźela po Trjoch kralach**
Hrodzišćo: 8.30 hodž. kemše (Wirth)
Poršicy: 8.30 hodž. kemše z Božim wotkazanjom (Feustel)
Budysk: 10.00 hodž. kemše z Božim wotkazanjom (Feustel)
Bart: 10.00 hodž. kemše (Malink)
26. 1. — **3. njedźela do postneho časa**
Hodžij: 10.00 hodž. kemše (G. Lazar)
2. 2. — **njedźela do postneho časa**
Budyska-Michalska: 9.00 hodž. kemše (Albert)
Budestecy: 14.00 hodž. kemše z Božim wotkazanjom (Albert)

Pomhaj Bóh, časopis ewangelskich Serbow. Rjaduje Konwent serbskich ewangelskich duchownych. — Ludowe nakładnistwo Domowina, Budyšin, Sukelnska 27. Redaktor: sup. Siegfried Albert, 8600 Budyšin, Serbski kěrchow, tel. 42201. Ekspedycja: farar G. Lazar, 8601 Bukecy (Hoehkirch), Kirchweg 3. — Lic. č. 417 Nowinarskeho zarjada pola předsydy Ministerskeje rady NDR. — Čiść: Nowa Doba, čišćernja Domowiny w Budyšinje (III-4-9-2257). — Wuchadza jonkróc za měsac. Přinoški a dary na konto: Sorbische evangelische Superintendentur Bautzen, Sp. Bautzen 4962-30-110-Index-Nummer 32921